

Wat Werkt? – missie en projectpartners

Met het vormingspakket ‘Wat Werkt?’ kunnen zorgorganisaties, opleidingen, thuiszorgvoorzieningen en woonzorgcentra, mantelzorgorganisaties aan de slag om de kennis en de vaardigheden in het communiceren met personen met een vorm van een neurocognitieve aandoening/dementie te verbreden en verdiepen.

Het hoofddoel is om bij te dragen aan een genuanceerde beeldvorming over individuele personen met hun individuele aandoening, die bestaat uit een complex medisch en sociaal geheel. Met het inzicht dat de mens meer is dan zijn aandoening, en daar ook uniek in is, willen we de persoonsgerichte zorg nog meer mogelijk maken.

De vormingen kunnen in diverse modules gesplitst worden naargelang de behoeften van het werkveld. ‘Wat werkt?’ wordt met een vraagteken geschreven. De initiatiefnemers pretenderen niet de juiste oplossing voor elke situatie te hebben, het blijft zoeken en daar wil het gerealiseerde audiovisueel materiaal een aanzet toe geven.

‘Wat Werkt?’ bestaat uit een 30-tal videoclips, samen goed voor ca. 7 uur origineel filmmateriaal met getuigenissen, interviews en reportages. Het doel is om aan de hand van deze clips workshops te organiseren met mantelzorgers, opleidingen, professionelen.

Aanbevolen is om de getuigenissen van personen met een bepaalde aandoening te combineren met toelichtingen van de medische en andere experts, om een zo breed mogelijk zicht te krijgen.

Wat werkt?

is een project van Thuiszorgcentrum Antwerpen, SEL Amberes, Emmaüs Ouderenzorg/WZH Sint-Jozef, Thomas More Hogeschool Lier, regionaal expertisecentrum dementie Orion ism PGN, Expertisecentrum Dementie Vlaanderen met financiële impulsondersteuning van de provincie Antwerpen, SEL Amberes en Alzheimer Liga Vlaanderen.

Productie en realisatie: Hugo Goedemé ism Promotime video.

De clips mogen niet gedeeld worden via sociale media of andere dragers dan via de site van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Gelieve de privacy van de persoonlijke getuigenissen met de meeste zorg te bewaren en bewaken!

Werkwijze

<http://www.dementie.be/vormingspakket-wat-werkt/>

1. Een groepsbegeleider bekijkt vooraf het thema en de clips, zoekt moeilijke woorden, begrippen en achtergrond op. **Je vindt de meeste informatie via www.dementie.be**
2. Hij of zij houdt een aantal vragen (*) klaar om met de groep aan de slag te gaan.
3. Welke ervaringen hebben de deelnemers? Komen deze overeen of verschillen deze met de videogetuigenissen?
4. Centraal staat het samen zoeken/uitwisselen welke tips, attitudes, inzichten en leerpunten kunnen ‘werken’ in een situatie waarmee de deelnemer in de eigen praktijk geconfronteerd wordt.
5. Afsluiten met een rondje ‘wat heb ik geleerd?’

- (*)bijpassende vragen / suggesties over het hele pakket

1. Wat heb ik geleerd uit deze clip?
2. Welke informatie wijkt af van het beeld dat ik van dit type ziekte heb?
3. Welke wijze van benadering spreekt mij aan?
  - a) Wat zie ik als persoonlijke benadering?
    - Welke tips geven de personen zelf?
    - Welke tips geven de mantelzorgers?
    - Welke tips geven de professionelen?
  - b) Welke houding achten zij wenselijk?
  - c) Wat zie ik als een goede benadering vanuit een voorziening?
    - Visie op personen met een aandoening?
    - Welke mogelijkheden spreken zij aan?
    - Mogelijke attitude naar mantelzorg?
4. Welke visie of elementen van een visie passen daar bij?
Welke maatschappelijke stappen kunnen gezet worden om een meer dementievriendelijke samenleving te benaderen?

PRAKTISCH:

voorzie en test op voorhand uw internetverbinding naar de site, zorg voor geluidsbron en projectiemateriaal, eventueel enige verduistering.

Wat Werkt? – Overzicht thema's en videomateriaal

Introductie – Peter Bellens (Gedeputeerde provincie Antwerpen)

Zorg voor personen met dementie en hun mantelzorg in perspectief. Wat, waarom en welke projecten rond dementie ondersteunde de provincie?

5'02

Introductie – Jurn Verschraegen (directeur Expertisecentrum Dementie Vlaanderen)

Er bestaat geen standaardrecept voor omgaan met personen met dementie. Over persoonsgerichte zorg en het lerend vermogen van mensen met dementie.

9'47

Introductie – Olivier Constant (communicatiemedewerker Expertisecentrum Dementie Vlaanderen) Vergeet dementie, onthou mens! Over de impact van beeldvorming en communicatie op de levenskwaliteit van mensen met dementie en hun naasten.

3'36

1) Uit het leven gegrepen:

Getuigenissen van personen met dementie en hun mantelzorgers

Actief blijven (Vera)

Vera is kinesitherapeute van opleiding. Ze was zelf lesgever 'Als je niet weet dat je vergeet', en werkte in een woonzorgcentrum bij personen met dementie op het moment dat ze zelf een diagnose type Alzheimer op jonge leeftijd kreeg. Vera blijft sporten en is vrijwilliger op een kinderboerderij.

8'

Honing en honden (Erik)

Erik is al meer dan 30 jaar imker. Hij was tot voor kort verpleegkundige. Erik legt uit hoe hij omgaat met de beperkingen van MCI, mild cognitive impairment of dementie. Hij oefent zelf zijn geheugen, oriëntatievermogen en taalkennis en blijft actief met de bijen en de training van honden, het werken in de tuin, communicatie met anderen, ...

11'48

[Uitkijken naar petanque \(Myriam en Roger\)](#)

Myriam vertelt over haar echtgenoot Roger, die na CVA een ernstige vorm van afasie en apraxie vertoont (spraakstoornis en handelingsstoornis). Ze vertelt over de zwaarte van het mantelzorgen en het gebruik van hulpmiddelen voor de afasie. Roger toont het scherm waarop hij oefent.

12'18

[Blijven bewegen ... en wat biedt de wetenschap? \(Ernst, mantelzorger en Prof. Geneeskunde KU Leuven, departement oncologie\)](#)

Ernst getuigt over de aandoening van zijn echtgenote, een atypische vorm van dementie.

Bewegen is zijn advies om gezond te blijven. Als arts en onderzoeker (in een ander medisch domein), volgt hij ook de vorderingen op het vlak van dementie ...
10'11

[Een lange aanloop naar FTD \(Liliane\)](#)

Liliane doet het verhaal van haar echtgenoot Roger die op jonge leeftijd FTD kreeg en hoe hij in verschillende stadia na nog lang thuis gewoond te hebben via de psychiatrie in WZC Ten Kerselaere terecht komt. Ook Nancy, de 'aandachts-verzorgende' situeert haar taak.
23'

Parkinson is nog geen dementie ([Georgina, bewoonster](#))

Georgina vertelt over haar persoonlijke ervaring met de ziekte van Parkinson.
3'49

Verstrooidheid en nachtmerries – Lewy Body ([Jean-Pol](#) en [Francine](#))

Jean-Pol herinnert zich nog heel goed hoe de aandoening begon, hoe de diagnose gesteld werd en welke nachtmerries of wanen hij moest doorstaan. Hij kan gelukkig op Francine rekenen. Samen vormen ze een hecht team.
12'19 en & 10'32

[“Er is veel gebeurd voor de mensen naar hier komen ...” \(Ria Guns, directeur WZC De Zavel\)](#)

Ria Guns licht het zorgbeleid van hun centrum toe. Hoe komen mensen hier terecht? Hoe trachten ze er 'leven' mogelijk te maken? Welke veilige grenzen proberen ze te bieden? Hoe bieden ze ondersteuning aan de mantelzorgers? (thema Korsakov/WZC/)
28'32

[Loslaten en volhouden: FTD-jongdementie \(Linda\)](#)

Linda, zelf verpleegkundige, doet het relaas van de ziektegeschiedenis van haar man Rik. Daarbij laat ze geen onderwerp onbesproken. Een beklijvend verhaal over de kracht en onmacht van mantelzorg, de wijzigende zorgbehoefte en visie van een persoon met (jong) dementie en het gebrek aan steun op knooppunten in het leven.

Tip: deze lange clip (59 min), is geschikt voor praatcafés dementie, ter vervanging van een mantelzorger. Ook onder het thema jongdementie en mantelzorg biedt dit interview heel wat thema's en inzichten aan. <

2) Medische beeldvorming:

Dementie als divers gegeven, diagnose en begeleiding. Het belang van een juiste diagnose en het besef van de complexiteit van hersenaandoeningen. Iedere persoon is uniek.

[Dementie, een complexe realiteit](#)

Prof. dr. Sebastiaan Engelborghs geeft inzicht in de diverse ziektebeelden die onder de koepelterm 'dementie' vallen, ondermeer MCI en Alzheimer.

9'57

[Atypische vormen van dementie](#)

Prof. dr. Sebastiaan Engelborghs legt uit wat specifiek is voor FTD (frontotemporale dementie) en wat er schuilt achter ingewikkelde wetenschappelijke termen zoals 'posterieure corticale atrofie'.

8'28

[CVA-vasculaire dementie](#)

Prof. dr. Sebastiaan Engelborghs legt uit wat het verschil is tussen CVA en CVA-dementie. Wat is er specifiek aan de varianten, het verloop en het ziektebesef?

9'22

[Parkinson, Parkinson-dementie en Lewy Body-dementie](#)

Prof. dr. Sebastiaan Engelborghs legt uit wat Parkinson in de praktijk betekent, wat de link is met dementie en wat specifiek is aan Lewy Body-dementie.

12'46

Parkinson is nog geen dementie Leen Van Olmen

Leen Van Olmen, hoofdverpleegkundige Ambroos WZC, geeft toelichting bij de omkadering van bewoners (o.m. Parkinson/dementie).

6'32

[Zelfzorg](#)

Prof. dr. Sebastiaan Engelborghs legt uit waarom het belangrijk is om steeds de persoon met zijn/haar specifieke noden en wensen centraal te blijven stellen in het zorgproces.

8'32

[Varianten van jongdementie: FTD \(frontotemporale dementie\)](#)

Prof dr. Mathieu Vandenbulcke geeft toelichting bij de specifieke gedragskenmerken en het ziekteverloop van mensen met frontotemporale dementie.

14'15

[Korsakov: niet de drank maar het niet eten/vitamine B1-gebrek](#)

Fons Mertens, huisarts en CRA (coördinerend en raadgevend arts), geeft een introductie in Korsakov als specifieke geheugenstoornis.

27'25

[Hallucinaties en wanen](#)

Dr. Jan Vanhecke geeft als psychiater handvaten in het omgaan met hallucinaties en wanen en benadrukt in deze ook het belang van het ondersteunen van mantelzorgers.

9'46

[Syndroom van Down en dementie \(Katrien Stessens en Eric Du Meunier\)](#)

Katrien Stessens, pedagoge bij Monnikenheide, geeft toelichting bij de link tussen het syndroom van Down en dementie.

Eric Du Meunier, auteur (Brood & Bomen) en maatschappelijk groepswerker bij Thuiszorgcentrum Antwerpen en ZZPO, geeft vanuit zijn ervaringen concrete tips in de samenwerking met personen met een beperking.
12'56 & 3'40

3) Communicatie blijven zoeken naar mogelijkheden en verbinding

[Voelschorten](#)

Nadia Hainaut (regionaal expertisecentrum dementie Orion ism PGN) stelt het ontwerp en gebruik van een voelschort voor. Wat, waar, waarom en hoe?
5'02

[De 'zorgwijzer'](#)

Herman Wauters (regionaal expertisecentrum dementie Orion ism PGN) licht de werking van de zorgwijzer in de communicatie met mantelzorgers toe. Welke vragen mag je zeker stellen?
17'42

[Luisteren, kijken, voelen ... tips voor de communicatie met personen met \(jong\)dementie](#)

Katja Van Goethem (Zorgcirkels Jongdementie) geeft concrete handvaten om mee te stappen in de leefwereld van mensen met (jong)dementie. Hoe ga je om met gedrag, uitspraken, gesprek waar je niet zo goed mee weg kan?
24'13

[Workshop 'zo of ZO'?](#)

Do's & don'ts in de dagelijkse omgang met mensen met dementie in concrete situaties: in de bibliotheek, in het zorgproces, tijdens de maaltijd, ... met een korreltje zout. Organiseer hierrond een eigen workshop en gebruik de clip als trailer.
13'

[Kansen en mogelijkheden in de communicatie met mensen met dementie \(Herlinde Dely - projectmedewerker Expertisecentrum Dementie Vlaanderen\)](#)

In elke fase van dementie kan je nog communiceren. Herlinde legt uit hoe je via reminiscentie alle zintuigen van mensen met dementie kunt prikkelen en zo samen op weg kan gaan naar warme herinneringen, gedeelde emoties en nieuwe ervaringen.
19'22

[Kunstbeleving met personen met dementie \(Piet Van Hecke - M HKA Antwerpen\)](#)

Het Museum van Hedendaagse Kunst in Antwerpen organiseert speciale rondleidingen voor mensen met dementie, zowel in groep als individueel. Dit kreeg ondertussen al heel wat navolging.
1'00

4) Bijzondere aandachtsterreinen in de zorg voor mensen met dementie: palliatieve zorg, seksualiteit, zingeving en cultuursensitieve zorg

[Palliatieve zorg ruim bekeken \(Guy Hannes – Palliatief Netwerk Arrondissement Turnhout\)](#)

Palliatieve zorg staat niet alleen voor zorg tijdens de laatste levensfase. De zorg voor de persoon die zich in een palliatieve situatie bevindt omwille van een ongeneeslijke chronische aandoening, behoort tot de doelgroep voor de palliatieve zorg. Palliatief Netwerk Kempen werkt daarom een module voor personen met dementie uit. Een persoon met dementie lijdt op diverse levensdomeinen aan de aandoening: fysiek en mentaal, cognitief, relationeel, ... Daarom is het ook belangrijk om inzake palliatieve zorg een tijdige zorgplanning uit te tekenen.

21'00

[Seksualiteit en intimiteit bij dementie \(Nelle Frederix – regionaal expertisecentrum dementie Paradox\)](#)

Seksualiteit (bij ouderen) zit nog in een taboesfeer, laat staan als er dementie komt bij kijken. We kennen in de praktijk niet alleen grensoverschrijdend en ontremd gedrag, maar ook bewoners in een woonzorgcentrum die intimiteit bij elkaar zoeken. Dit vraagt begeleiding en communicatie, zeker ook voor een eventuele partner die daarmee geconfronteerd wordt.

14'14

[Zingeving \(Prof. dr. Jessie Dezutter\)](#)

Zingeving gaat niet alleen om eventuele religieuze of morele begeleiding, maar ook om het zoeken en bespreken van zingevingsvragen met personen met (beginnende) dementie en met de mantelzorgers. In een pluralistische samenleving kunnen verschillende visies naast elkaar staan.

17'52

[Cultuursensitieve zorg \(Ann Claeys en Saloua Berdai – Vrije Universiteit Brussel\)](#)

Ann en Saloua vertellen over hun onderzoek naar diversiteit en cultuurspecifieke visies, noden en wensen in de zorg voor mensen met dementie. (mei 2017)

17'16

Catalogus Vlaams documentatiecentrum dementie

- [Ontdek onze e-shop](#)

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw | O.N. 0894.520.835 | Lokkaardstraat 8 | 2018
Antwerpen | t/f +32 3 609 56 14 | [e-mail](#) | [disclaimer](#) | [klachten](#)